

příležitost blíže prozkoumat alespoň několik historických instrumentů, jimž věnoval vždy samostatný oddíl. Jedná se o dvoje varhany proboštského chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Dubu nad Moravou a v Doubravníku, které stavěl na počátku druhé poloviny 18. století varhanář Jan Výmola, a dále nástroje v Klášterním Hradisku u Olomouce a ve Vranově nad Dyjí. Byť sám autor hodnotí výsledky střizlivě, údaje jsou cenným dokladem, který alespoň malým dílem osvětluje tehdejší praxi. U obou Výmolových varhan je například zajímavá blízkost s laděním Werckmeister IV.

Dále se autor dotýká také výšky ladění, což je ve vymezeném časovém období zcela nezbytné, neboť výška tónu a' neměla velmi dlouho stanovenou žádnou konkrétní pevnou hodnotu a kolísala přibližně v rozmezí 392 Hz a 494 Hz,² které mohlo být v konkrétních případech ještě větší. Pokouší se stanovit, nakolik je to možné, výšku tehdy užívaných ladění, která se označovala např. termíny *Kammerton*, *Chorton* či *Corrententon*. Aby byl zmatek dokonalý, měnil se u těchto nejužívanějších označení význam a objevovaly se též zcela nové termíny. Jedním z nich je kupříkladu *Ton de chambre*, neboli pařížské ladění. Jemu se Koukal věnuje na straně 124 a název ztotožňuje se starým německým chortónem. Samotný název by však mohl rovněž vycházet z praxe královského orchestru *Musique de Chambre*.³ Poslední kapitoly jsou věnovány psychofyzikologickým otázkám ladění, kde se ukazuje významný potenciál pro další výzkum, stejně jako ve studiu varhanní literatury. I v ní je totiž možné nalézt cenné indicie k tehdy užívanému ladění, což autor velmi přesvědčivě dokládá na konkrétní kompozici, která by byla v určitém typu ladění téměř neposlouchatelná. Dílo uzavírá shrnutí v anglickém a německém jazyce.

Ačkoliv se autorovi nepodařilo naplnit jeho původní záměr, je tato kniha přesto cenným a originálním příspěvkem k ladění i organologii. Obsahuje celou řadu velmi užitečných informací a kromě již zmíněných témat k dalšímu výzkumu rovněž nabízí vypracovanou metodiku k měření tónové výšky přístalových fondů. Současně znovu připomíná naléhavou nezbytnost odborné péče o varhany. Kromě samotného obsahu je třeba ocenit také pečlivou jazykovou přípravu díla i velmi náročné a vkusné grafické zpracování s bohatým obrazovým doprovodem. Kniha Petra Koukala je tedy po všech stránkách vydařeným titulem, který může být i přes velmi odborné zaměření určen širokému spektru čtenářů od varhanářů a hudebníků až po historiky a pracovníky v památkové péči.

Lukáš Michael VYTLAČIL

■ Poznámky

2 Viz Tabulku 11 na straně 120. Autor údaje přejímá z knihy HAYNES, Bruce. *A History of Performing Pitch: The Story of „A“*. Lanham, MD : Scarecrow Press, 2002. ISBN 0-8108-4185-1; a dále je komentuje.

3 Z čistě etymologického hlediska by název *Ton de chambre* mohl souviset rovněž s jedním z francouzských dvorních orchestrů, nazývaným *Musique de Chambre du Roy*. Královské ansámby, nesoucí tradici hudební praxe, založené Jeanem Baptistou Lullym, byly totiž v hudební praxi poměrně konzervativní, a zatímco jinde se ladění poměrně dost proměňovalo, zde se dlouho udržovalo v rozmezí nižších frekvencí. Tyto soubory zároveň byly vzorem pro orchestrální praxi na mnoha evropských dvorech a stejně jako se šířil francouzský repertoár, tak i zdejší provozovací praxe ovlivňovala hudební zvyklosti i v části střední Evropy.

Soupis restaurátorských prací realizovaných v České republice pod dohledem státní památkové péče mění svou podobu

Státní ústav památkové péče (SÚPP) a později jeho nástupce Ústřední odborné pracoviště Národního památkového ústavu (dnes Generální ředitelství) vydávaly každoročně od roku 1994 do roku 2010 jako přílohu časopisu Zprávy památkové péče (ZPP) „Přehledy restaurátorských prací realizovaných v České republice“. První resumoval akce realizované pod dohledem státní památkové péče v průběhu roku 1992, poslední během roku 2007. Z důvodů možná potřebných – ale je otázka, zdali v tomto případě účelných – finančních úspor bylo bohužel od roku 2011 vydávání tištěných přehledů ukončeno. S odstupem je přitom třeba konstatovat, že přehledy nabyly hodnoty potřebného pramene, který uchovává v naší paměti akce, jež byly povětšinou podniknuty v dobré víře záchrany památek.

Vydávané přehledy za léta 1992 až 2007 nebyly bez svých předchůdců. Vždyť již v roce 1859 byly vydány stenografické záznamy z jednání tehdejší oficiální rakousko-uherské památkářské instituce (tj. Centrální komise pro výzkum a zachování stavebních památek), na které v následujících desetiletích navazovaly výroční zprávy o činnosti komise, pravidelně každoročně vydávané tiskem. Právě jejich součástí byly též přehledy realizovaných oprav památek. Na to o mnoho let později navázalo množství drobných příspěvků, které informují o restaurování jednotlivých památek v časopise Zprávy památkové péče, vycházejících od roku 1937. Přerušení této de facto již tradice přineslo válečné dění, kdy od roku 1942 přestal časopis vycházet a s ním i ony přehledy restaurátorských akcí. V 60. a 70. letech 20. století byly v nepřímé návaznosti na předchozí tradici zpracovávány přehledy restaurátorských akcí jen díky úsilí několika jednotlivců v několika tehdejších krajích. V 80. letech z tohoto úsilí zbyly jen nepatrné zbytky. Souběžně s tím však v 70. a 80. letech 20. století zpracovával státní podnik Dílo Českého fondu výtvarných umělců (ČFVÚ) přehledy zakázek, které jeho prostřednictvím realizovali jednotliví restaurátoři. V základ-

ní informační rovině tak v mnohém suplovaly starší přehledy. Na tuto sumu tradic a na strukturu seznamů vydávaných Dílem ČFVÚ navázala v roce 1991 snaha SÚPP, kdy vyšly po dva roky za sebou dva neoficiální ročníky přehledů realizovaných restaurátorských prací za roky 1990 a 1991. Na tomto základu vznikly již zmínované oficiální přehledy za léta 1992 a 2007.

Z potřeby, aby byly informace o restaurátorských zásazích na (pokud možno) všech kulturních památkách České republiky trvale dobře dostupné, byla v rámci NPÚ vytvořena jednoduchá webová databáze. Ta sice zachovává základní strukturu starších tištěných příloh ZPP (tzn. zachování ISBN apod.), ale umožňuje i průběžná errata a postupné časové rozšiřování informačního záběru. Posláním nově vzniklé databáze je především poskytovat informace o restaurátorských akcích konaných na jednotlivých památkách a s nimi poskytnout transparentní vzhled do materiální změny jednotlivých děl. Databáze přitom nadále zůstává nedílnou součástí časopisu Zprávy památkové péče, byť v tuto chvíli pouze jeho webové části.

Doufáme, že předkládaná Databáze restaurátorských prací bude nejen důstojnou, ale především smysluplnou a dobově adekvátní pokračovatelkou všech předchozích snah. Databáze, jejíž naplňování daty je během na dlouhou trať, nebude prostým pokračováním tištěných přehledů, ale postupně obsáhne všechny dříve vyšlé přehledy, a to minimálně k roku 1990. Doufáme, že už v průběhu zpětného naplňování bude využívána a že bude dobrou službou odborné i laické veřejnosti. Budeme proto moc vděční, pokud nám budete zasílat podkladové materiály, na základě kterých, budeme moci databázi informačně obohatit.

Přístup do databáze: <http://zpp.npu.cz/restaurovani.php>

Vratislav NEJEDLÝ